

Wij zijn voedsel voor de ziel van zieke Russen'

De armoede die de Russische maatschappij na de val van de Sovjet-Unie heeft getroffen, komt het hardst aan in de zorgsector. Terwijl Rusland doorgaat met de ontwikkeling van kruisraketten en het lanceren van satellieten, blijft van het sociale vangnet van weleer weinig over.

Bejaarden hebben hun spaargeld zien verdwijnen door de hyperinflatie van begin jaren negentig. Hun pensioenen worden onregelmatig of helemaal niet uitbetaald. Veel ouderen zoeken de straten af naar lege statiegeldflessen om een beetje bij te verdienen.

De toestand in weeshuizen en kinderziekenhuizen is schrijnend. Er is nauwelijks geld voor onderhoud aan de gebouwen of voor basisbehoeften als lakens en goede bedden. Het weinige personeel dat er werkt, heeft geen tijd om enige persoonlijke aandacht aan bewoners en patiënten te geven.

Evelyn Citroen ging in november 2001 als vrijwilligster met een internationaal clownsgezelschap langs een aantal tehuizen in Moskou en St.-Petersburg. Gedurende twee weken bezocht ze weeshuizen, ziekenhuizen en zelfs twee bejaardenhuizen. Als 'Clown Bijoux' vrolijkte ze zieke Russische kinderen, hun ouders en bejaarden op.

'Natuurlijk is er grote behoefte aan eten en goede voorzieningen. Op sommige plaatsen kwam de verf van de muren of zaten er geen deuren in de toiletten. Maar die mensen hebben ook liefde nodig en het gevoel dat ze niet alleen op de wereld zijn. Wij zijn dan voedsel voor de ziel.'

Vijf jaar geleden kwam ze op een conferentie in contact met de Amerikaanse arts Patch Adams, de goeroe van het spirituele leven in ziekenhuizen. Adams, wiens leven in 1998 werd verfilmd, probeert met veel humor patiënten hun ziekte even te doen vergeten en ze hun eigenwaarde terug te geven.

Evelyn raakte enthousiast door

PASSANTEN

Naam: Evelyn Citroen. **Leeftijd:** 51. **Nationaliteit:** Nederlandse. **Beroep:** clown. **Vindt dat:** Russen zich makkelijker uiten dan Nederlanders.

Evelyn Citroen

FOTO AMBER BECKERS

zijn ideeën en ging werken bij de stichting de Regenboogboom. 'De medewerkers van de stichting creëren samen met zieke kinderen, maar ook met hun ouders en familie, een denkbeeldige plek, die ze het regenboogbos noemen. Het is de bedoeling dat de kinderen zich daar op hun gemak voelen. Ze krijgen een "magisch kristal" van de Regenboogboom waardoor ze altijd in contact zijn met het bos.'

Naast zijn werk in de VS, waar hij een gratis ziekenhuis probeert op te zetten, organiseert Patch Adams al zeventien jaar reizen

naar Rusland. 'Het is tekenend voor Patch dat hij als Amerikaan midden jaren tachtig al naar de Sovjet-Unie ging, ondanks alle vijandschap tussen beide landen', zegt Evelyn. Vorig jaar besloot ze hem te volgen naar Rusland.

'Ik heb Rusland niet heel bewust gekozen, het had ieder ander land kunnen zijn waar behoefte aan ons werk is. Onlangs had ik de kans om naar Afghanistan te gaan, maar dat is me nog te heftig, een land in oorlog.'

'Achteraf ben ik blij met mijn keuze. Het is een volk dat zo rijk is

aan gevoel. Dat zie je ook wel aan hun kunst en muziek. Je bent er binnen een kwartier vrienden met iemand, dan lijkt het of je een persoon al jaren kent. In Nederland duurt dat veel langer, hier knuffel je ook lang zoveel niet.'

Haar reis werd een uitputtingslag. De groep bezocht twee tehuizen per dag. Iedere dag werd er twaalf uur gewerkt. 'Er was zoveel ellende en het waren zoveel indrukken. Ik sta ook veel te open. Als je dan in je vrije tijd de Hermitage in St.-Petersburg bezoekt en je ziet al die rijkdom, dan word je

echt misselijk van de scheve verhoudingen in dat land.'

Toch vertrekt Evelyn, als ze de sponsoring rond krijgt, in augustus opnieuw naar Rusland. Deze keer om ziekenhuizen in steden langs de Transsiberische spoorlijn te bezoeken. Daar is de toestand waarschijnlijk nog slechter dan in de twee hoofdsteden die ze bezocht. 'Er zijn daar kinderen die nog nooit een clown hebben gezien. Ze hebben geen televisies of radio's en wonen in grauwe gebouwen.'

De groep clowns wordt deze keer versterkt door een aantal Russische weeskinderen. Dat maakt het taalprobleem van de westerse clowns kleiner. 'Vorig jaar hadden we twee tolken, maar die kunnen niet overal bij zijn. Zelf kan ik alleen goedemorgen en goedendag zeggen in het Russisch. Ik heb een eigen fantasie-taalje in nasale klanken verzonnen, maar dan houdt het op.' Evelyn heeft ook een aantal liedjes van de Regenboogboom laten vertalen, waarmee ze menig Russisch kind aan het zingen krijgt.

Maar Evelyn is niet alleen voor de kinderen naar Rusland vertrokken. Als dochter van joodse ouders die de oorlog hebben overleefd, wil ze graag Russische joden helpen die hetzelfde hebben meegemaakt. De bejaardenhuizen die ze bezocht, hadden ook joodse bewoners. 'Het feit dat ik mijn ouders nooit heb kunnen helpen, gaf me een schuldgevoel. Daarom probeerde ik de joodse bewoners van de tehuizen duidelijk te maken dat ik wist wat zij voelden.'

Als het clownsgezelschap volgende maand per trein Rusland doorkruist, maken ze overigens niet alleen kinderen en bejaarden blij. Het kleurrijke gezelschap brengt ook de lach terug in de Russische straten. Zelfs in die diepe, donkere metrostations maak je als clown iedereen vrolijk. Maar die ene rode neus blijft een druppel op een gloeiende plaat.'

Daniël Peters